

CONSTITUTIO SUMMA REI PUBLICÆ
[ΚΥΡΩΣΗ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΕΙΟΥ ΚΩΔΙΚΑ]

Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑΣ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ,
ΕΥΣΕΒΗΣ, ΕΥΤΥΧΗΣ, ΞΑΚΟΥΣΤΟΣ, ΝΙΚΗΤΗΣ, ΤΡΟΠΑΙΟΥΧΟΣ,
ΠΑΝΤΟΤΙΝΟΣ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ, ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΜΗΝΑ,
ΕΚΛΑΜΠΡΟΤΑΤΟⁱ ΑΝΔΡΑ, ΕΠΑΡΧΟ ΠΡΑΙΤΩΡΙΩΝ Βⁱ,
ΠΡΩⁱⁱΗΝ ΕΠΑΡΧΟⁱⁱ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΔΟΣ ΠΟΛΗΣⁱⁱⁱ & ΠΑΤΡΙΚΙΟ.

Η μεγαλύτερη ασφάλεια τῆς πολιτείας, ἡ ὁποία ἀπορρέει ἀπὸ τὴν ἀρχὴ δύο πραγμάτων, δηλαδὴ τῶν ὄπλων καὶ τῶν νόμων, καὶ πού μὲ αὐτὰ ὀχυρώνει τὴν δύναμή της, κατάφερε, ὥστε τὸ εὐτυχὲς γένος τῶν Ῥωμαίων ἀφενὸς κατὰ τὸ παρελθὸν νὰ ὑπερέχει καὶ νὰ ἐξουσιάζει πᾶνω σὲ ὅλα τὰ ἔθνη καὶ ἀφετέρου, μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ, νὰ κατορθώσει αὐτὸ γιὰ πάντα. Πράγματι, τὸ καθένα ἀπὸ αὐτὰ προώδευσε πάντα μὲ τὴν βοήθεια τοῦ ἄλλου καὶ ἔτσι τὰ στρατιωτικὰ ζητήματα βρίσκονται σὲ ἀσφάλεια μὲ τὴν βοήθεια τῶν νόμων, ἐνῶ οἱ ἴδιοι οἱ νόμοι περιφρουροῦνται μὲ τὴν ἐποπτεία τῶν ὄπλων. Ἀντάξια λοιπόν, στρέφοντας τὸν νοῦ καὶ τὶς προσπάθειές μας στὰ πρωταρχικὰ στοιχεῖα, πού συντηροῦν τὴν πολιτεία, ῥυθμίσαμε τὰ στρατιωτικὰ ἀγῆματα μὲ διαφόρους τρόπους καὶ μὲ κάθε φροντίδα, ἀφενὸς μὲ τὴν βελτίωση τῶν παλαιῶν στρατευμάτων μέσα σὲ σύντομο χρόνο καὶ ἀφετέρου μὲ τὴν συντήρηση νέων ὄχι μόνο ἐξαιρετικῶν ἀλλὰ καὶ χωρὶς νέες δημόσιες δαπάνες κατὰ τὴν σωστὴ διαρρύθμιση τῆς ἐξουσίας μας· τὴν προστασία ὅμως τῶν νόμων, πρῶτα βέβαια διαφυλάσσοντας τοὺς ἰσχύοντες καὶ ἔπειτα θεσπίζοντας νέους, τὴν καταστήσαμε ξεκάθαρη στοὺς ὑπηκόους.

§1. Ἀλλὰ ἐπειδὴ ἦταν ἀναγκαῖο, συντομεύοντας τὸ πλῆθος τῶν διατάξεων, πού ἀναφέρονται στοὺς τρεῖς κώδικες, καὶ ὅσων συντάχθηκαν μετὰ ἀπὸ αὐτοὺς καὶ κατὰ τὰ ἐπόμενα χρόνια προστέθηκαν, νὰ ἐκκριώσουμε ἐντελῶς τὴν ὁμίχλη ὄλων αὐτῶν, ἡ ὁποία εἶναι ἐπικίνδυνη γιὰ τὶς ὀρθὲς ἀποφάσεις τῶν δικαστῶν, ἐπιδοθήκαμε μὲ προθυμία, ὥστε νὰ παραδώσουμε, μὲ τὴν προστασία τοῦ Θεοῦ, αὐτὴν τὴν κοινὴ εὐεργεσία καί, ἀφοῦ ἐπιλέχθηκαν ἐνδοξότατοι ἄνδρες, πού διακρίνονται γιὰ τὴν νομικὴ τους παιδεία, τὴν ἐμπειρία τῶν ζητημάτων, τὴν ἀκούραστη φροντίδα γιὰ τὴν πολιτεία καὶ τὴν ἀξιέπαινη προθυμία, ἀναλάβαμε μέσα σὲ καθωρισμένα ὅρια αὐτὸ τὸ μεγάλο ἔργο· γι' αὐτὸ ὠρίσαμε νὰ συγκεντρωθοῦν σὲ ἓνα κώδικα, πού θὰ ἐπονομάζεται μὲ τὸ αὐτοκρατορικὸ μας ὄνομα^{iv}, οἱ διατάξεις τῶν τριῶν παλαιῶν κωδίκων, τοῦ Γρηγοριανοῦ, τοῦ Ἑρμογενειανοῦ καὶ τοῦ Θεοδοσιανοῦ καθὼς καὶ πολλὲς ἄλλες, πού θεσπίστηκαν μετὰ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς κώδικες ἀπὸ τὸν θεϊκὸν^v Θεοδόσιο καὶ τοὺς ἄλλους, μετὰ ἀπὸ αὐτόν, παλαιοὺς ἡγεμόνες καὶ ἐπιπλέον ἀπὸ τὴν δική μας ἐξουσία^{vi}. Πρῶτα ἀφαιρέθηκαν τὰ προοίμια,

πού δὲν προσφέρουν κάμμια ὠφέλεια στὴν διατάξη, καὶ οἱ ἀντίθετες διατάξεις, οἱ ὁποῖες μὲ μεταγενέστερη δημοσίευση [νόμου] ἔπασαν σὲ ἀχρησία, καθὼς καὶ οἱ παρόμοιες [διατάξεις] ἐκτὸς ἀπὸ ἐκεῖνες, πού, ἂν καὶ θεσπίζουν σχεδὸν τὰ ἴδια, φαίνεται ὅτι κάνουν κάποια διάκριση τοῦ δικαίου, κατὰ τὴν ὁποία, ἂν διακριθοῦν ἀπὸ τὶς παλαιές, φαίνεται ὅτι κάτι καινούργιο ἐμφανίζεται, καὶ ἐπιπλέον [ἀφαιρέθηκαν] πολλές ἄλλες, πού ἀνήκουν στὴν σωστὴ σύνθεση αὐτοῦ τοῦ κώδικα, τὸν ὁποῖον δόθηκε ἐντολὴ ἀπὸ τὴν ἐξουσία μας νὰ καταρτίσουν οἱ ἴδιοι αὐτοὶ σοφώτατοι ἄνδρες.

§2. Καὶ δίνοντας προτεραιότητα στὴν φροντίδα μας γιὰ τὴν πολιτεία, ὁ παντοδύναμος Θεὸς μᾶς παρεῖχε τὴν βοήθειά του. Διότι ὅσοι ἐπιλέχθηκαν γιὰ τὴν ἐκτέλεση αὐτῆς τῆς προσπάθειας καὶ τοῦ τόσο μεγάλου αὐτοῦ ἔργου, ὁ ἐξοχώτατος ἄνδρας, ὁ κοιαιστὼρ τῶν ἀνακτόρων μας, ὁ πρῶην ὑπάτος καὶ πατρίκιος, ὁ ΙΩΑΝΝΗΣ, καὶ ὁ ὑπεροχώτατος ἄνδρας, πρῶην ἔπαρχος πραιτωρίων, πρῶην ὑπάτος καὶ πατρίκιος, ὁ ΛΕΟΝΤΙΟΣ, καὶ ὁ διαπρεπέστατος ἄνδρας, ὁ στρατάρχης, πρῶην ὑπάτος καὶ πατρίκιος, ὁ ΦΩΚΑΣ, καὶ ὁ ἐξοχώτατος ἄνδρας, πρῶην ἔπαρχος πραιτωρίων τῆς Ἀνατολῆς, πατρίκιος καὶ τωρινὸς ἔπαρχος πραιτωρίων τῆς Ἰλλυρίας^{vii}, ὁ ΒΑΣΙΛΕΙΔΗΣ, καὶ ὁ ἐνδοξώτατος ἄνδρας, ὁ κοιαιστὼρ τῶν ἱερῶν ἀνακτόρων μας καὶ πρῶην ὑπάτος, ὁ ΘΩΜΑΣ, καὶ ἐπιπλέον ὁ ἐνδοξος ἄνδρας, ὁ στολισμένος μὲ τὸ ὑπατικὸ ἀξίωμα ἀνάμεσα στοὺς δημόσιους λειτουργοὺς, ὁ ΤΡΙΒΩΝΙΑΝΟΣ, καὶ ὁ ἐκλαμπρότατος αὐτοκρατορικός θησαυροφύλακας^{viii} μεταξὺ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ ἀρχηγὸς τοῦ γραφείου ἀναφορῶν καὶ τῶν ἱερῶν βασιλικῶν διαγνώσεων, ὁ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, καὶ ὁ ἐκλαμπρότατος ἄνδρας, πρῶην μάγιστρος καὶ καθηγητὴς τοῦ δικαίου τῆς Κων/ Πολης, ὁ ΘΕΟΦΙΛΟΣ, καὶ ἐπιπλέον εὐγλωττότατοι ἄνδρες συνήγοροι τοῦ ἐπιφανεστάτου δικαστηρίου σου, οἱ ΔΙΟΣΚΟΥΡΟΣ καὶ ΠΡΑΙΣΕΝΤΙΝΟΣ, ὅλα, ὅσα τοὺς διατάξαμε, μὲ ἐπιμελῆ καὶ ἀγρυπνη ἐργατικότητα καὶ σὲ εὐρυθμῆ κατάταξη, μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ἔφεραν σὲ αἴσιο πέρας καὶ αὐτὸν τὸν νέο Ἰουστινιάνειο Κώδικα μᾶς προσκόμισαν ἔτσι συντεθειμένο, ὥστε καὶ τὴν πολιτεία νὰ ὠφελήσῃ καὶ στὴν ἄσκηση τῆς ἐξουσίας μας^{ix} νὰ ταιριάξῃ.

§3. Σπεύσαμε, λοιπόν, νὰ γνωστοποιήσουμε στὸ δικαστήριό τῆς ἐξουσίας σου^x ὅτι αὐτὸς [ὁ Κώδικας] θὰ ἰσχύει γιὰ πάντα, γιὰ νὰ γνωρίζουν ὅλοι, καὶ οἱ διάδικοι καὶ οἱ εὐγλωττότατοι δικηγόροι, ὅτι μὲ κανένα τρόπο δὲν τοὺς ἐπιτρέπεται πιά στὶς δίκες νὰ ἐπικαλοῦνται τὶς διατάξεις ἀπὸ τοὺς τρεῖς παλαιούς κώδικες, τοὺς ὁποῖους ἤδη ἀναφέραμε, ἢ ἀπὸ ἐκεῖνες, πού τώρα ὀνομάζονται νεαρές διατάξεις, ἄλλα εἶναι ἀναγκαῖο νὰ χρησιμοποιοῦν μόνο ὅσες ἔχουν καταχωρηθεῖ σὲ αὐτὸν τὸν Κώδικά μας, μὲ τὴν ὑπαγωγὴ στὸ ἔγκλημα τῆς πλαστογραφίας ὅσων θὰ τολμοῦσαν νὰ κάνουν κάτι ἀντίθετο σὲ αὐτά, ἐπειδὴ ἀρκεῖ ἡ ἐπίκληση αὐτῶν τῶν διατάξεων ἀπὸ τὸν Κώδικά μας, ἀφοῦ συγχρόνως προστεθεῖ

καὶ ἡ ἐργασία τῶν ἀρχαίων ἐρμηνευτῶν τοῦ δικαίου, γιὰ τὴν ἐπίλυση ὅλων τῶν δικῶν καὶ νὰ μὴν ἀνακύπτει κάμμια ἀμφιβολία εἴτε μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο εἴτε ἀπὸ αὐτό, ὅτι δηλαδὴ κάποιες [διατάξεις] ἔχουν θεσπιστεῖ χωρὶς χρονολογία καὶ ὄνομα ὑπάτου ἢ ὅτι ἔχουν θεσπισθεῖ γιὰ συγκεκριμένα πρόσωπα^{xi}, ἐπειδὴ εἶναι ἀναμφίβολο ὅτι ὅλες ἔχουν ἰσχὺ γενικῶν διατάξεων^{xii}. Ἀλλὰ ἀκόμα καὶ ἂν κάποιες ἀπὸ αὐτὲς τὶς διατάξεις ἔχουν θεσπιστεῖ, ἀφοῦ κάποιες λέξεις ἀφαιρεθοῦν ἀπὸ αὐτὲς ἢ προστεθοῦν ἢ ἀλλαχθοῦν, τὸ ὁποῖο ἀκριβῶς στοὺς προαναφερθέντες ἐνδοξότατους ἄνδρες εἰδικὰ ἐπιτρέψαμε, μὲ κανένα τρόπο δὲν ἐπιτρέπομε νὰ τις ἀπαγγέλει ἀπὸ τὰ βιβλία τῶν ἐρμηνευτῶν τοῦ ἀρχαίου δικαίου, ὅπου βρίσκονται σὲ ἄλλη μορφή, ἀλλὰ [ἐπιτρέπομε] νὰ συμβουλευέται μόνο τὴν γνώμη τοῦ ἐρμηνευτῆ τοῦ δικαίου, ὥστε αὐτὴ νὰ ὑπερισχύει τότε, ὅταν δηλαδὴ ἐλάχιστα ἔρχεται σὲ ἀντίθεση μὲ τὶς διατάξεις τοῦ Κώδικά μας.

§4. Ἐάν ὅμως κάποιες πραγματικὲς διατάξεις^{xiii}, οἱ ὁποῖες δὲν ἔχουν καθόλου περιληφθεῖ σὲ αὐτὸν τὸν Κώδικά μας, ἔχουν θεσπισθεῖ γιὰ κάποια τυχὸν πόλη ἢ σωματεῖο ἢ σχολὴ ἢ γραφεῖο^{xiv} ἢ ἀρχὴ ἢ κάποιο πρόσωπο, προστάζουμε αὐτὲς, ἐὰν ἀπονέμουν κάποιο προνόμιο μὲ εἰδικὴ εὐεργεσία, νὰ παραμείνουν ὅπωςδὴποτε σὲ ἰσχὺ, ἐὰν ὅμως ἔχουν γίνει γιὰ κάποια εἰδικὰ ζητήματα, νὰ ἔχουν ἰσχὺ, μόνο ἐὰν δὲν ἔρχονται σὲ ἀντίθεση μὲ κάποια διάταξη τοῦ Κώδικά μας. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν κάποιες ἀποφάσεις εἴτε στὸ σεβαστὸ δικαστήριον τῆς ἐξουσίας^{xv} σου εἴτε σὲ ἄλλα δικαστήρια, πολιτικὰ ἢ στρατιωτικὰ, ἢ ἔχουν ἐκδοθεῖ ἀπὸ στρατηγούς σωματῶν σχετικὰ μὲ δημόσια ἔξοδα ἢ μὲ ὁποιαδήποτε ἀντικείμενα, πού ἀνήκουν στὸ δημόσιο, ἀποφασίζουμε καὶ αὐτὲς νὰ παραμείνουν σὲ ἰσχὺ, ἐφόσον τὸ ἀπαιτεῖ ἡ ὠφέλεια τῆς πολιτείας.

§5. Ἡ περιλάμπρος^{xvi}, ἐπομένως, καὶ μεγαλοπρεπὴς ἐξουσία^{xvii} σου ἄς πρᾶξει σύμφωνα μὲ τὸν ἔμφυτο ζῆλο σου σχετικὰ μὲ τὴν πολιτεία καὶ τὴν ἐκτέλεση τῶν διαταγῶν μας, ὥστε νὰ περιέλθει ὁ Κώδικας αὐτὸς σὲ γνώση ὅλων τῶν λαῶν, ἀφοῦ προστεθοῦν, κατὰ τὰ συνηθισμένα, στὴν ἀρχὴ ἡδικτα^{xviii}, ὅταν σταλεῖ μάλιστα αὐτὸ τὸ ἴδιο τὸ κείμενο τοῦ Κώδικα σὲ κάθε μία ἐπαρχία, πού ὑπάγονται στὴν δική μας ἐξουσία μαζί μὲ τὴν ἱερὴ μας ὑπογραφή, γιὰ νὰ μπορέσουν μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο οἱ διατάξεις αὐτοῦ τοῦ δικοῦ μας κώδικα νὰ καταστοῦν γνωστὲς σὲ ὅλους, ὥστε ἀπὸ τὶς ἐπόμενες ἐορτές, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν δεκάτη ἕκτη ἡμέρα τῶν καλενδῶν τοῦ Μαΐου τῆς τρέχουσας ἐβδόμης ἰνδικτιῶνος ἐπὶ ὑπατείας Δεκίου, ἀνδρα ἐπιφανεστάτου^{xix}, νὰ γίνεται χρῆσι^{xx} των διατάξεων ἀπὸ τὸν Κώδικά μας.

Ἐκδόθηκε στὴν Κων/Πολεὴ τὴν ἐβδόμη ἡμέρα τῶν εἰδῶν (16^η) τοῦ Ἀπριλίου 529 ἐπὶ ὑπατείας Δεκίου, ἀνδρα ἐπιφανεστάτου.